

SZAKIRODALOM.

A Budai Krónika. *A legrégebb hazai nyomtatványnak a M. N. Múzeum könyvtárában levő példánya után készült lenyomata. Bevezető tanulmánygyal ellátta Fraknói Vilmos.* Budapest, Ranschburg Gusztáv kiadása. 1900. — Chronica Hungarorum. Imprensa Budae 1473. typis similibus reimpressa Budapestini 1900 sumptibus Gustavi Ranschburg.

Egyik törekvő fiatal könyvkiadónk szerencsés ötletének és üzleti bátorságának köszönhető, hogy a Gutenberg-jubileum évének nálunk is méltó, irodalmi emléke marad. A Magyarországon készült legrégebb nyomtatványnak, a különben is igen ritka inkunábulumnak eredeti alakjában való közrebocsátása feltétlenül oly elismerésre méltó vállalkozás volt, melylyel Ranschburg Gusztáv több irányban tett igen hasznos szolgálatokat. Történetírásunknak, sőt bátran mondhatjuk, egész szellemi életünknek ez a becses ereklyéje most már pontos hasonmásban mindenkinek rendelkezésére áll, a ki azt egy vagy más szempontból vizsgálni, tanulmányozni akarja. Könyvtárak, iskolák, könyvkedvelők, történet-tudósok könnyű szerrel hozzá juthatnak a magyar történet legelső nyomtatott forrásművéhez, a külföldön pedig egyik legékeesebben szóló bizonyossága lesz annak a fogékonyságnak, a melyet nemzetünk a művelődési áramlatokkal szemben egészben vagy egyes fiai által tanusított.

A facsimile-kiadvány a sokszorosító iparművészet szempontjából is sikerültnek mondható. A papiros a múzeumi példányéhoz lehetőségig hasonlít. A Weinwurn-féle műintézetben készült tiszta czingografikus lemezek pedig az Athenaeum r. t. könyvnyomdájának műgondja révén teljes illúzióval varázsolják eléink az olaszos stílusú régi nyomtatvány sok tipografiai sajátosságát. Különös figyelmet igényelt a példányunkban is nagyszámu rubrumok és lapszéli díszek hű visszaadása s az itt elért eredmény is az említett műintézeteket dicséri. Szóval, ez a könyv méltóan sorakozik azok-

hoz a publikációkhoz, a melyek által a Magyar Tud. Akadémia régi irodalmunk egy pár könyvészeti ritkasággá vált termékét támasztotta uj életre költséges hasonmás-kiadások révén.

Tagadhatatlan, hogy ezeknek az akadémiai kiadványoknak egyik igen nagy előnyével a Budai Krónika előttünk fekvő kiadása nem dicsekedhetik. Mert míg a régi magyar irodalomnak újra publikált emlékei részletes jegyzetek és magyarázatok segítségével úgy szólván minden oldalról meg vannak világítva, a Krónika kiadójának egyrészt az idő rövidege, másrészt azonban a kiadvány természete miatt is le kellett mondani arról, hogy ilyen tökéletes felszereléssel, fordítással, szövegolvasással s részletes történeti kommentárral bocsássa útjára a nevezetes emléket. Ő mindössze a ritka könyvnek hű reprodukcióját akarta nyújtani ezzel is megkönnyítve az említett feladatok minél tökéletesebb megoldását. Tehát a Budai Krónika ügye a Ranschburg-féle kiadványnyal még nincs véglegesen elintézve. Több szempontból való beható tanulmányokra van még szükség, hogy a mű úgy is mint a magyar művelődéstörténet egyik fontos emléke, úgy is mint történeti kútfő minden részletében elemezve állhasson előttünk. E szép feladat megoldásához ez a kiadvány most már igazán alapos kilátásokat nyújt. Egyrészt mert tudósok teljes kényelemmel használhatják úgyszólván eredeti mivoltában és még egy más körülmény miatt.

Ez pedig nem más, mint az az örvendetes dolog, hogy a kiadónak sikerült a leghivatottabbik egyikét nyerni meg arra, hogy a kiadványhoz bevezető tanulmányt írjon. Nem szükséges e helyen hosszasan ismertetni Frakvói Vilmosnak a Mátyás korabeli magyar művelődéstörténet terén kifejtett nagyszabású tevékenységét. Valamint az is ismeretes, hogy kiváló tudósunk épen a magyarországi könyvnyomtatás kezdetével speczialis tanulmányokban foglalkozott, s ezen a téren végzett kutatásai igen nagyérdekű felfedezésekre vezették.

Tehát mindenkép megbízható magyarázója a publikált emlékeknek. Úgy is mint a kort alaposan ismerő s így a legmagasabb szempontokból magyarázni képes történetíró, és úgy is mint a kérdésnek legalább egyik részében: a nyomdászattörténetében, speczialistája.

E szerencsés tulajdonságok eredménye az az elegáns és gondos bevezetés, a mely a szűkre szabott helyen is tájékoztat mindazokról a kérdésekről, a melyek a Budai Krónika körül felmerülnek.

A tanulmány annak hangsúlyozásával kezdődik, hogy Mátyás király »a könyvnyomtatás nagy jelentőségét nem ismerte fel.« Rátér ezután arra, hogy a nagy királynak egyik követe, Karai László óbudai prépost a Pannarz és Schweinheim-féle

római könyvnyomdában elhatározza, hogy a »tudományos művelődés ezen jelentékeny segédeszközének előnyeiben» Magyarországot is részesíteni fogja. Fraknoi itt ecseteli a Hess András és Karai közötti viszonyt s azután a Krónikával mint magyar történeti kútfővel foglalkozik. A következő fejezet a Hess-féle nyomtatványnak nyomdászattörténeti méltatását tartalmazza a korai olasz nyomdászati stíl élénk jellemzésével. Talán még értékesebb az ezt követő rész, a mely a legrégibb magyarországi nyomtatványnak összes ismert példányait személyes vizsgálódások alapján részletes leírásokban mutatja be. Mint tudjuk, összesen hét példány ismeretes, u. m. a Magyar Nemz. Múzeum, a budapesti egyetemi könyvtár, a lipcei egyetemi könyvtár, a prágai cs. egyetemi könyvtár, a bécsi cs. és kir. udv. könyvtár, a párisi nemzeti könyvtár s a krakói Czartorisky-hercegi könyvtár példányai. Legdíszesebb kiállítású köztük a lipcei, de mindeniknek van egy s más szempontból érdekessége. Tudományos leírásuk által Fraknoi igen hasznos és kegyeletes munkát végzett. Most már pontos adataink vannak kulturánk egyik legnagyobb jelentőségű emlékének fenn maradt példányairól. A bevezető tanulmányt több hasonmás élénkíti és teszi még tanulságosabbá.

Semmi kétségünk, hogy e kiadvány fokozottabb mértékben rátereli tudásaink figyelmét a Budai Krónikára s a Fraknoi által a hely és idő rövidege miatt csak megérintett részletkérdések kimerítő tanulmányokban fognak részesülni. Valamint az is biztosra vehető, hogy a külföld tudományos körei szintén élénkebb érdeklődéssel fogják kulturánk multját vizsgálni, melynek ilyen sokat mondó emléke kerül e kiadvány révén kezeik közé. Mindent összefoglalva pedig ismételhetjük a felett érzett örömünk nyilvánítását, hogy a Gutenberg-jubileumnak nálunk is méltó irodalmi emléke marad.

—g.—

Magyar írók élete és munkái. *A M. Tud. Akadémia megbízásából írta Szinnyei József.* Budapest, 1896—1900. IV—VII. kötet 8-r.

Ennek a monumentális vállalatnak jelentőségét a bibliografia és az egyetemes tudományosság szempontjából hivatott toll fejtegette a III. kötet megjelenése alkalmával, (Magyar Könyvszemle 1894. évf. 364. l.) kellően hangsúlyozva Szinnyei Józsefnek elévülhetetlen nagy érdemeit s ismertette azt a végtelen gondosságot, s majdnem hitetlen pedanteriát, a melylyel ez a nagy mű készült. Azóta négy újabb kötet jelent meg, a melyek a régi munkakedvnek és lelkesedésnek, ha lehet, még fokozottabb mértékéről tanuskodnak. Szemmel látható a szerző törekvése, hogy minél tökéletesebbet alkosson, s a munka a 70-ik születésnap óta is ugyanazzal a jó kedvvel folyt, mint az előtt.

Ettől a munkásságtól a külső elismerést sem lehetett meg-